

VREDE

REDACTIE :

GROENENDAALLAAN, 268

ANTWERPEN

Tel. 41.08.14

WEEKMAANDELIJKSE UITGAVE VAN DE BELGISCHE UNIE VOOR DE VERDEDIGING VAN DE VREDE (B.U.V.V.)

ZESDE JAARGANG ● Nr. 5 ● OKTOBER 1956

Geen oorlog om Suez.

De vrije doorvaart wordt door Egypte
niet bedreigd.

Onderhandelen.

De honderdste proefneming met atoomwapens werd
voltrokken.

De radio-actieve geladenheid van de atmosfeer
bereikte of overschreed de veiligheidsgrens.

bij het overlijden van bert brecht

De dood van Bert Brecht is een onherstelbaar verlies voor de wereldliteratuur en het kamp van de vrede, dat hij uitgebreid en verstevigd heeft door een geniale weergave van de oorlog in enkele zijner belangrijkste werken.

Brecht's gepassioneerde liefde voor de mens was de aanzet tot de wonderlijke omvorming zijner dramatische kunst. Met helder doorzicht vatte hij in zijn werken gans het huidig historisch verloop tezamen, daarbij het kwade geselend en elke mogelijkheid tot verbetering aanmoedigend.

Gedurende veertig jaar streed hij zonder verpozen tegen de oorlog. Zijn ondervinding als verpleger tijdens de eerste wereldbrand bracht hem een bijtende afkeer bij tegen moord en geweld. Sindsdien wijdde hij een aanzienlijk deel van zijn werk aan de verfoeing van de oorlogsgruwel, alsook aan de oorzaken van die helse plaag. Het volstaat zijn dramatische scheppingen te vermelden, die ingegeven zijn door zijn haat voor de oorlog, om het fundamentele belang van dit thema in zijn werken naar juiste waarde te schatten: "Tamboers in de Nacht", "Het Leven van Edward II van Engeland", "Het Proces van Lucullus", "Moeder Courage".

Konsekwent begroette Bert Brecht met warmte de oprichting van de Wereldvrede Raad, waarvan hij lid was, en waaraan hij erg te waarden samenwerking verleende.

Zijn laatste politieke getuigenis was de aan de Bondsdag gerichte brief, waarin hij zijn angst voor het herstel van de verplichte legerdienst in de Bondsrepubliek uitdrukte.

Bert Brecht werd op 10 februari 1898 in Augsburg geboren. Samen met hem verdween een der grootste figuren der tegenwoordige dramatische kunst, een der moedigste, edelste en werkzaamste bouwers van de vrede.

SUEZ.

Op 26 juli 1956 kondigde het Egyptische staatshoofd Nasser de nationalisatie van de Suez-maatschappij aan. Onmiddellijk ontstond er een nieuwe en gevaarlijke spanning in de wereld.

ENKELE HISTORISCHE GEGEVENS.

Rond het midden van de vorige eeuw kwam de Suez-maatschappij tot stand onder impuls van de Franse diplomaat - brasseur-d'affaires De Lesseps, die later tot vijf jaar zou veroordeeld worden om zijn aandeel in het Panama-schandaal.

Het kanaal werd opengesteld in 1869. Ongeveer tien jaar arbeid had het gevergd. De vier vijfden van de werkkrachten werden door Egypte geleverd. De maatschappij stelde de Egyptische boeren (fellahs) te werk in voorwaarden, zoals in de oudheid de farao's hun slaven aan de bouw van pyramides verbruikten: 120.000 fellahs hebben bij het graven van het Suez-kanaal de dood gevonden.

De Compagnie Universelle du Canal de Suez kreeg van Egypte een concessie van 99 jaar, d.i. tot in 1968, wanneer het kanaal terug eigendom van Egypte worden moet.

De Engelse regering, die de voorkeur gaf aan haar monopolie langs de Kaap de Goede Hoop, boven een concurrentie met Frankrijk langs Suez, stond aanvankelijk vijandig tegenover de onderneming. Aldus waren in de eerste periode de aandelen van de Suez-maatschappij haast uitsluitend in Frans-Egyptisch bezit. Om uit de financiële nood te geraken besloot in 1875 khedive Ismail Pacha van Egypte zijn 177.000 aandelen te verkopen. Nu het kanaal er toch was, vond de Engelse regering het voordeliger van de gelegenheid gebruik te maken om de hand op dit pak aandelen te leggen, wat geschiedde met de hulp van de bank Rothschild. De khedive verbond er zich toe - in afwachting dat de maatschappij de nodige dividenden afwerpen zou - 5 % interest op de Engelse aandelen te storten.

Uiteindelijk is het kapitaal van de Suez-maatschappij voor 44 % Engels, voor 52 % Frans en voor 4 % verdeeld onder actionarissen van andere nationaliteiten. De aandeelhouders van de Compagnie zijn geen gewone stervelingen; zij behoren tot de grootste financiemachten van de wereld. Wij noemen o.m. Rothschild, Vickers Ltd., Schneider-Creusot, de groep Wendel, de Banque de Paris et des Pays-Bas, de British Petroleum Co., de Iraq Petroleum Co., de Standard Oil en dergelijke.

In 1882 vond Engeland een voorwendsel om over te gaan tot de bezetting van Egypte. Van 1914 tot 1936 stond het land zelfs onder Engels protectoraat. Maar er ontwikkelde zich in Egypte een sterke beweging van nationale bevrijding, die na de tweede wereldoorlog een onweer-

staanbare macht werd. De Engelse bezetting moest wijken, maar klampte zich vast aan de kanaalzone. Nadat koning Faroek verdreven werd en Naguib door Nasser vervangen was, waren de Engelse dagen ook in de kanaalzone geteld. In juni 1956 ontruimde de laatste Engelse soldaat het gebied. De naasting van de Suez-maatschappij, die kort daarop volgde, verschijnt aldus als de bekroning van een lange strijd voor nationale onafhankelijkheid en nationale bevrijding.

BETEKENIS VAN HET KANAAL.

Het Suezkanaal verkort de afstand van Zuid-Azië naar de Atlantische havens met ongeveer 40 %, en naar de havens van de Middellandse Zee met 70 %.

De conventie van Konstantinopel in 1888 afgesloten bepaalt dat het kanaal moet open blijven, zowel in oorlogs- als in vreedstijd voor schepen van alle naties.

In 1955 werd een doorvoer van 75 miljoen ton genoteerd. Vooral voor de uitvoer van olie uit het Midden-Oosten is het kanaal van vitaal belang. In 1955 bedroeg de oliewinning in het Midden-Oosten 20,6 % van de wereldproductie of 145 miljoen ton. Hiervan ging 40 miljoen door de pijpleidingen en 67 miljoen door het kanaal.

WELKE BELANGEN WERDEN GESCHAAD ?

De nationalisatie schaadt natuurlijk de aandeelhouders. Zeker, zij worden vergoed op basis van de beurskoers op het moment van de naasting. Maar in 1954 werd er een winst van tien miljard Franse frank geboekt en die gaat in de toekomst verloren. Het is geweten dat de winsten sinds lang het tienvoudige bedragen van de oorspronkelijke kapitaalsinzet. Dat is echter niet van aard de aandeelhouders te troosten; het maakt hen integendeel des te woester.

Geschaad worden eveneens de belangen van de 32 directeurs: 16 Fransen, 9 Engelsen, 1 Amerikaan en 1 Nederlander. (Egypte, dat vroeger over 2 posten beschikte, heeft er in de loop van de laatste jaren 3 bijgekregen). De functie van directeur is niet bijzonder zwaar: enkele zittingen per jaar en de ondertekening van de processen-verbaal. Dat bracht de directeurs de laatste tijd gemiddeld een slordig miljoen Belgische frank op. Vele directeursposten werden als een soort eervol pensioen aangewezen presidenten, ministers, diplomaten en generaals toegewezen. In de laatste halve eeuw noteren wij Franse namen als: Casimi-Férier en Gaston Doumergue (gewezen presidenten van de Republiek), Lebon, Guillain, Barthou (gewezen ministers), Courcel, de Fleurian, Corbin, Barrère, Jonnart, Laurent (ex-ambassadeurs), Cambon en Charles Roux (gewezen secretarissen-generaal van de Quay d'Orsay), Weygand (generalissimus); Engelse namen als: Lord Rathmore en Sir Robert Horn (gewezen ministers), Sir Al. Cadogan (gewezen vice-minister van Buitenlandse Zaken), Sir John Davies, Sir Jan Malcolm, Lord Cromer, Sir Francis Wylie, Lord Hankey, Sir John Ardagh en anderen, allen gewezen ministers, privaatscretarissen, ambassadeurs, enz. Waarachtig, met de nationalisatie trapt Nasser zo maar geen doodgewone particulieren op de teen.

De Franse regering acht zich door de nationalisatie van de Suez-maatschappij bedreigd in haar Noord-Afrikaanse politiek. In Marokko en Tunesië werd het proces van nationale bevrijding nog niet volledig voltrokken. In Algerië woedt de oorlog voort. De Franse regering vreest dat een overwinning van Nasser een spoorslag zijn zal voor Tunesië, voor Marokko en vooral voor Algerië.

De ene triomf brengt de andere mee. Als Egypte slaagt met de nationalisatie van de Suez-maatschappij, dan is de bedreiging zeer groot dat de andere landen van het Midden-Oosten de nationalisatie der petroleumondernemingen definitief aan de dagorde stellen. Mossadegh is destijds mislukt, maar de stroming, die hij vertegenwoordigde, wacht op de eerste de beste gelegenheid om terug aan de oppervlakte te komen.

REACTIES VAN DE WESTERSE REGERINGEN.

In Frankrijk regeren Mollet en Pineau, socialisten; in Engeland zijn Eden en Lloyd aan het bewind, conservatieven. Hun houding is precies dezelfde. Beiden slaan een agressieve toon aan; beiden dreigen zij met oorlogsgeweld; het is in overleg met mekaar dat ze hun militaire maatregelen treffen. Hun samenwerking wordt op de meest spectaculaire wijze beklemtoond door de landing van Franse troepen op Cyprus. Beiden overtreden zij even flagrant het U.N.O.-handvest, zowel naar de geest als naar de letter. Art. 2 van het handvest bepaalt inderdaad: "Alle leden zullen zich in hun internationale betrekkingen onthouden van bedreiging met of gebruik van geweld tegen de territoriale onschendbaarheid of politieke onafhankelijkheid van welk staat".

Oorlog is volgens het U.N.O.-handvest nog slechts in twee gevallen geoorloofd: zelfverdediging tegen een gewapende aanval; - collectieve actie op bevel van de U.N.O. Van een gewapende aanval vanwege Egypte is er hier geen sprake en van een beroep op de U.N.O. willen Engeland en Frankrijk slechts noodgedwongen weten. Het Frans-Brits militair vertoon tegen Egypte is dus strijdig met het volkenrecht.

HEEFT EGYPTE HET RECHT DE SUEZ-MAATSCHAPPIJ TE NATIONALISEREN ?

Beide regeringen nemen ook hun toevlucht tot dezelfde slechte argumenten. Zij beweren o.a. dat Egypte niet het recht heeft de maatschappij te nationaliseren, omdat deze - volgens haar benaming - universeel is. Maar de naam "universeel" doet in geen deele afbreuk aan het feit dat, juridisch gezien, wij ons voor een Egyptische maatschappij bevinden.

Het kanaal en al zijn instellingen bevinden zich uitsluitend op Egyptisch grondgebied. Het kanaal is slechts een tijdelijke concessie en moet bij het einde van de concessie-termijn terug aan Egypte komen. Al de teksten van het midden der vorige eeuw af tot op heden vernoemen uitdrukkelijk het Egyptisch karakter van de maatschappij. De tekst van de concessie zelf bepaalt dat het "een Egyptische maatschappij is met zetel te Alexandrië en onderworpen aan de gebruiken en wetten van het land". Het verdrag in 1954 tussen Engeland en Egypte

afgesloten stipuleert dat "het Suezkanaal een integraal deel van Egypte is".

Tientallen regeringen - onder wie zelfs de meeste deelnemers aan de eerste Londense conferentie - hebben verklaard dat Egypte het recht had de maatschappij te nationaliseren. Zelfs de Engelse en Franse regeringen hebben op geen enkel ogenblik voorgesteld de oude "Compagnie universelle" in haar rechten te herstellen.

DE VRIJHEID VAN DOORVAART.

Er zich rekenschap van gevend dat hun juridische betwisting van Egypte's recht op nationalisatie niet erg overtuigend is, hebben de Westersen al snel de polemiek op een ander terrein gebracht: dat van de vrije doorvaart. Het is hun hoofdthema geworden. Zij beweren dat de conventie van 1888 geschonden werd. Dat is vals. De vrijheid van scheepvaart komt hier geenszins in het gedrang. De Egyptische regering heeft alle belang bij veel scheepvaart, want dat brengt mee een ruim inkomen, en dat is een van Egypte's doeleinden met het oog op de financiering van de Assoean-dam. Bovendien heeft Nasser steeds opnieuw bevestigd: - dat hij zich aan de conventie van 1888 houden wil, - dat hij zich gebonden acht vrije doorvaart te verlenen, - dat hij bereid is een nieuwe conventie met deruimst mogelijke waarborgen desaangaande af te sluiten, - dat hij zelfs de oprichting aanvaardt in het kader van de U.N.O. van een internationaal vertegenwoordigend lichaam met consultatief gezag.

Het zijn integendeel de Westersen, die vandaag de vrije doorvaart saboteren: eensdeels trachten zij het Nasser moeilijk te maken door het Egyptisch bezit in de Westerse banken te blokkeren, door voort te gaan met het innen van de kanaalgelden, en door de economische boycot; anderdeels heeft de kanaalmaatschappij al het niet-Egyptisch personeel (o.a. de piloten) teruggeroepen. Dat is gebeurd met instemming van de Franse en Engelse regeringen. De bedoeling was de doorvaart te ontredderen om dan te kunnen beweren, dat Nasser het kanaal blokkeert. Maar het manoeuvreer is al te doorzichtig.

Men wijst er op, dat Nasser de doorvaart van Israëliische schepen verbiedt. Dat is waar op zichzelf en in strijd met de conventie van 1888. Maar vooreerst is dat verbod niets nieuws; het dagtekent van toen 80.000 Britse soldaten de kanaalzone nog bezet hielden en onverstoorbaar toekeken. En overigens heeft tijdens de eerste en tweede wereldoorlog Engeland het kanaal ook gesloten gehouden voor vijandige schepen...

NASSER IS "ONBETROUWBAAR", IS EEN "DICTATOR", EEN "HITLER".

Nasser is niet meer of niet minder onbetrouwbaar dan een Guy Mollet of een Antony Eden, en internationale betrekkingen werden trouwens nooit bepaald volgens de meerdere of mindere betrouwbaarheid van staatslieden.

Dat Nasser een dictator is, heeft niets met de zaak te maken. Was de misselijke koning Faroek soms een democraat? Weigeren de Westersen soms goede betrekkingen met Salazar, Franco, Syngman-Rhee of Tsjang omdat dezen dictators zijn?

Of Egypte een dictatoriaal of democratisch regime heeft, dat is een Egyptische aangelegenheid en dat geeft noch Mollet, noch Eden enig recht om Egyptische steden te gaan bombarderen.

En zelfs al is Nasser een dictator, in de aangelegenheid van Suez beantwoordt zijn optreden volkomen aan het algemeen en gerechtvaardigd verlangen van het Egyptische volk.

Door sommigen wordt beweerd dat Nasser een opvolger van Hitler is. Het is wel eigenaardig hoe zekere politiciërs overal opvolgers van Hitler vinden, behalve daar, waar ze werkelijk zijn: in Duitsland, in de nieuwe Wehrmacht van Adenauer.

WESTERSE PLANNEN:

INTERNATIONALISATIE, VERENIGING VAN KANAALGEBRUIKERS.

Te Londen op een eerste conferentie van 22 (nogal willekeurig gekozen) regeringen werd door F. Dulles een plan tot internationalisatie voorgesteld, dat - na opname van heel wat amendementen - door 18 deelnemers goedgekeurd en door een commissie van 5 onder leiding van Menzies aan Nasser overgelegd werd. Het was te verwachten, dat de Egyptische regering haar nationalisatie niet ongedaan wilde laten maken door een internationalisatie. Nasser had geen moeite om argumenten te vinden. Waarom bestond er geen behoefte aan internationalisatie zolang de Britten de wet in Egypte stelden? Na de eerste wereldoorlog heeft Engeland zich met klem verzet tegen zekere voorstellen tot internationalisatie. Het plan was onverenigbaar met de Egyptische souvereiniteit en was overigens een kennelijke poging om de heerschappij van het vreemde imperialisme te bestendigen, ook na 1968.

Op een tweede conferentie werd een plan uitgewerkt tot oprichting van een vereniging van kanaalgebruikers. Deze vereniging zou naast de Egyptische administratie optreden, gemachtigd zijn kanaalgelden te innen en eigen loods en in de vaart te brengen.

Wat er van dat plan precies terecht gaat komen, kan op het moment dat wij deze regels schrijven nog niet uitgemaakt worden. Hoofdzaak echter is dat tijdens de tweede conferentie van Londen de ganse zaak een voor de vrede zeer gunstige wending genomen heeft. Het is de Franse en Engelse regering duidelijk geworden dat ze op een verkeerd spoor zaten, dat al hun sabelgekletter hen naar de totale isolatie dreef. Om hun diplomatische nederlaag enigszins te omzeilen, zagen Mollet en Eden geen andere uitweg meer dan het beroep op de Veiligheidsraad van de U.N.O., te meer daar ze hierin reeds voorgegaan waren door Nasser zelf.

Wij mogen hopen dat daarmee nu het ergste voorbij is, dat de vrede zal gered worden.

DE VREDESKRACHTEN ACTIEF.

Van belang is het na te gaan welke krachten zich tegen de Frans-Britse politiek van oorlogsbedreiging verzet hebben.

Vooreerst heeft Griekenland geweigerd aan de Londense conferentie deel te nemen.

Verder hebben vier mogendheden (India, Ceylon, Indonesië en de URRS) op de Londense conferentie zich tegen het ontwerp van internationalisatie uitgesproken.

Ten derde is zeer snel gebleken dat Egypte rekenen kon op de solidariteit van de Arabische landen, indien de gecombineerde Frans-Britse strijdkrachten tot een aanval zouden overgaan.

Vervolgens dient het kapitale feit aangehaald dat F. Dulles een dubbelzinnige houding aangenomen heeft, die alles bij elkaar genomen Frankrijk en Engeland eerder tot matiging aangespoord heeft. Welke ook de redenen van de Amerikaanse administratie mogen wezen, het feit dient onderlijnd, dat haar optreden gunstig was voor de vrede. Het is de eerste maal, dat wij de kans zien F. Dulles enige lof toe te zwaaien. Wij wensen deze kans met beide handen te grijpen.

Op de tweede conferentie van Londen is overigens nog gebleken dat haast al de uitgenodigden (Skandinavische landen, Duitsland, Italië, Pakistan...) er om bezorgd waren het plan van kanaalgebruikers van zijn meest gevaarlijke schikkingen te ontdoen. Zo werd o.a. het voorstel verworpen om een van oorlogsbodems begeleid test-konvooi door het kanaal te sturen.

Tenslotte mag de reactie van het Britse volk tegen de dreigende oorlog niet onderschat worden. Dit protest kwam vooreerst tot uiting doorheen de zeer heftige parlementaire oppositie van de labour. Hierbij sloot zich - in meer gematigde termen - de oppositie aan van de liberale parlamentsfractie. Uiteindelijk kwam er verzet bij een ruime groep partijgenoten van Eden: een zestigtal Tories begonnen te rebelleren.

Dat alles is van aard geweest Eden tot voorzichtigheid aan te manen. Tegen wil en dank moest ook Mollet daarmee rekening houden.

Dit alles is tenslotte van aard ons - voorstanders van de vrede - met een grote hoop te vervullen.

De Suez-krises heeft bevestigd, dat telkens een nieuwe spanning in de wereld een oorlog van meer dan lokale betekenis dreigt te ontketenen, telkens er een zeer kritiek moment aanbreekt, de reacties van de vredeskrachten in de wereld precies voldoende zijn om het gevaar te bezweren.

Oorlog beginnen is niet meer zo gemakkelijk !

o o o o o

ISRAËL EN ZIJN ARABISCHE BUREN

Omringd door Libanon, Syrië, Jordanië en Egypte ligt Israël daar als een steen des aanstoots voor zijn Arabische burenen. Ernstige grensincidenten onderhouden sinds jaren een atmosfeer van spanning, die op elk moment tot een oorlog leiden kan. Deze toestand is des te bedenkelijker voor de vrede, daar het ganse Midden-Oosten een opstapeling is van gevaarlijke en uiterste complexe spanningen: ieder grensincident kan tot een kettingreactie aanleiding geven.

Op de comité-vergadering van de B.U.V.V. te Antwerpen werd door een van de leden een reeks gegevens omtrent de verhoudingen tussen Israël en zijn burenen verstrekt. Wij ontleenen er enkele elementen aan, die van aard kunnen zijn de lezer wegwijs te maken in de wirwar van tegenstellingen, die vandaag het Midden-Oosten vertroebelen.

HET SIONISME

Het anti-semitisme, dat in Europa af en toe tot gruwelijke vervolgingen ontaardt, riep bij het einde van de 19de eeuw het sionisme in het leven. De eerste sionistische conferentie werd in 1897 te Basel gehouden. Haar programma omvatte de oprichting voor het Joodse volk van een tehuis in Palestina. Het sionisme beoogde dus een oplossing te brengen voor de Joden die achtervolgd werden. Of het een goede oplossing was, is steeds omstreden gebleven. Maar het feit is, dat deze beweging het tot de vorming van de staat Israël gebracht heeft.

In deze tijd stond Palestina onder Turks gezagen de Turkse regering verwierp het programma van Basel. Maar tijdens de eerste wereldoorlog zagen Engelse bewindslieden in het sionisme een interessante kans. Engeland was met Turkije in oorlog en de hand op Palestina leggen was een van de doeleinden van het Britse imperium. Door onder haar bescherming de Joden in Palestina te vestigen, zag de Engelse regering de mogelijkheid haar oogmerk gemakkelijker te bereiken. Bovendien had Engeland er belang bij het sionisme sympathie te betuigen: de steun van het Jodendom in het algemeen kwam de Engelse zaak goed van pas en o.a. kon de invloed van de Amerikaanse Joden zeer belangrijk zijn om de U.S.A. er toe te brengen op het Westfront tegen Duitsland te verschijnen.

BALFOUR-VERKLARING

Joodse eenheden werden in 1916 in het Engelse leger opgericht en in 1917 kwam de bekende verklaring van Balfour (minister van Buitenlandse Zaken): "De regering van Hare Majesteit beschouwt met gunst

het vestigen in Palestina van een nationaal tehuis voor het Joodse volk en zal al het mogelijke doen om de verwezenlijking van dit objectief te vergemakkelijken".

De sionisten van hun kant beloofden het Engels mandaat na de zege te ondersteunen. In 1918 werd Palestina door de Engelse generaal Allenby bezet. Een eerste sionistische commissie werd naar dit land gezonden. In 1920 werd de Balfour-verklaring in het vredesverdrag met Turkije ingelast. Het Engels mandaat over Palestina werd door de Volkerenbond erkend: Sir Albert Samuel werd tot eerste hoge commissaris in Palestina.

WITBOEK VAN CHURCHILL

Maar met de vestiging van een Joodse gemeenschap in Palestina stelde zich een zeer zwaar probleem: dat van de Arabieren, die daar woonden en die vroeg of laat zouden verdrongen worden.

Reeds in 1920 braken er in Jaffa en Jerusalem opstanden uit tegen de - toen nog tamelijk beperkte - Joodse koloniën. De Engelse regering, die politieke redenen had om zich niet de haat van de Arabieren op de hals te halen, besloot de Joodse rechten in haar mandaatgebied zoveel mogelijk te beknotten, o.a. door afscheiding van Jordanië van het mandaatgebied en door de beperking van de immigratie (Witboek van Churchill in 1922).

Ondanks deze beperkingen ontwikkelt zich de Joodse gemeenschap toch langzaam, gedreven door haar sterk innerlijk dynamisme.

Bovendien komt bij de Joodse gemeenschap in Palestina een streven tot uiting om zich tegenover de Engelse administratie eerder onafhankelijk te gedragen: de tegenstelling Engelse administratie-Joodse gemeenschap ontwikkelt zich.

AMERIKAANSE INVLOED

Deze tegenstelling wordt nog versterkt door de grote wijziging die zich in de sionistische beweging weldra voordoet. Tot hiertoe betrof zij haast uitsluitend de Europese Joden. Maar in 1928 worden door de sionistische organisaties onderhandelingen gevoerd met de machtige Joodse gemeenschap van de Verenigde Staten. Op het congres van 1929 komt men tot overeenstemming; het sionistisch executief wordt vervangen door een verbrede "Jewish Agency", voor 50% door sionistische vertegenwoordigers en voor 50% door sympathisanten gevormd, waarvan 40 % uit de gemeenschap van de Verenigde Staten. Zo wordt het sionisme in grote mate afhankelijk van het Amerikaanse Jodendom, dat de voornaamste financiële steun bezorgt.

In 1928 komt het opnieuw tot botsingen tussen Joden en Arabieren in Palestina. Kenmerkend is daarbij de Engelse passiviteit, die zo ver gaat dat zij op een pro-Arabische stellingname lijkt. De stijgende Amerikaanse invloed zal daarbij niet vreemd geweest zijn, want de Engelse administratie vreest meer en meer haar gezag over Palestina te verliezen ten voordele van een Joodse pro-Amerikaanse macht.

De bezorgdheid om de sympathie der Arabische machten brengt Engeland er toe de Joden nieuwe beperkingen op te leggen wat immigratie en grondaankoop betreft (Witboek van Passfield).

BOTSINGEN MET DE ARABIËREN

Met de machtsgreep van Hitler in 1933 wordt de Joodse drang naar immigratie in Palestina heftiger. De Engelse administratie doet enige concessies en de inwijking stijgt tot 62.000 in 1936. De botsingen met de Arabieren moeten in die omstandigheden fataal toeneemen. Maar van nu af betreft het niet meer alleen botsingen met in Palestina gevestigde Arabieren. Een huurlingenleger, komende van over de grenzen, uit Syrië en Irak, en geleid door Fawzi Kaukazi onderneemt raids tegen de Joodse gemeenschap in Palestina. De Engelse regering beweert machteloos te zijn en laat in feite begaan, zodat de Joden een eigen militaire organisatie oprichten, de "Haganah", waarmee zij niet alleen de Arabische aanvallen van over de grenzen met succes afslaan, maar tevens de Arabieren in Palestina onder de voet lopen.

Een Engelse onderzoekscommissie stelt in 1937 voor Palestinate verdelen tussen Joden en Arabieren. De Arabieren weigeren op slag deze oplossing te aanvaarden. Het sionistisch congres verwerpt eveneens de verdeling en eist gans Palestina op. In 1938 komt een nieuwe Engelse commissie tot de bevinding, dat het onmogelijk is het land te verdelen.

De naderende tweede wereldoorlog maakte Engeland bezorgd om de houding van de Arabieren, en om hen gunstig te stemmen, bepaalde het Witboek van juni 1939 dat de immigratie zou geblokkeerd worden: nog 75.000 immigranten zouden in totaal toegelaten worden over een periode van vijf jaar en dan volstrekt verbod. Daarmee wordt de Balfour-verklaring ongedaan gemaakt.

KONFLIKTEN MET ENGELAND

Tijdens de tweede wereldoorlog ontvluchten de Joden de door Hitler bezette of bedreigde gebieden. Een deel tracht zich in Palestina te vestigen. Maar Engeland houdt hardnekkig vast aan de politiek van het Witboek van 1939. Alleen de zeer enge mazen van de illegale immigratie blijven open. Dat leidt naar vreselijke drama's: In november 1940 wordt een konvooi van 1800 inwijkelingen de toegang geweigerd. De wanhopige vluchtelingen van de "Patria" brachten hun boot tot zinken; de 260 opvarenden verdronken. In 1942 vonden ook de 769 vluchtelingen van de "Struma" de dood bij het zinken van hun schip.

In 1943 werd de eis van een onafhankelijk Joods gemenebest voor het eerst geformuleerd door een sionistische bijeenkomst in Baltimore. Om een einde te stellen aan de Britse blokkade en tevens een onafhankelijk Joods Palestina te bevechten vormden zich tijdens de oorlog Joodse terroristische organisaties, de "Irgoun" en de "Stern", die hun strijd op spectaculaire wijze inzetten met de moord op de Britse hoge commissaris Lord Boyne (1944).

Toen in 1945 de Labour-partij aan het bewind kwam, hoopten de Joden op de terugkeer naar de Balfour-verklaring. In de oppositie had de Labour zich inderdaad altijd in die zin uitgesproken. Maar de Labour-minister van Buitenlandse Zaken Bevin verklaarde zich aan het Witboek van 1939 te houden. Het verzoek om toegang tot Palestina van 100.000 Joden - "displaced persons" uit de kampen van West-Europa - werd afgewezen. De "Exodus", die 4300 illegale immigranten aan boord had, werd teruggezonden van waar hij kwam. Duizenden andere inwijkelingen werden naar Cyprus weggevoerd.

ENGELAND VERZAAKT AAN PALESTINA

Het Joodse Palestina komt nu in opstand tegen Engeland. In juni 1946 ontploft het hotel King David, residentie van Britse officieren.

De beroering, door al deze gebeurtenissen in de Joodse wereld verwekt, brengt de Engelse regering tot het besluit zich uit het Palestijnse wespennest terug te trekken: in 1947 maakt zij de wereld kond dat zij op 15 mei 1948 haar mandaat opgeven zal.

Tevens maakt de Britse regering de oplossing van het Palestijnse vraagstuk aan de U.N.O. over. Een U.N.O.-commissie komt opnieuw met een plan tot verdeling tussen Joden en Arabieren op het tapijt. Dit verdelingsontwerp wordt in september 1947 door de meerderheid van de algemene U.N.O.-vergadering als aanbeveling bekrachtigd: 33 voor, 11 tegen en 10 onthoudingen. De Arabische staten verwerpen dit plan en Engeland, om de geit ende kool te sparen, onthoudt zich.

In Palestina laait de burgeroorlog tussen Joden en Arabieren weer op. De terroristische formaties, Irgoun en Stern, richten een zware moordpartij aan onder de Arabieren van Dir Yassein, wat voor gevolg heeft dat ongeveer 800.000 Arabieren het land ontvluchten en onderkomen zoeken bij de buurstaten, die hen in kampen opnemen.

STICHTING VAN ISRAEL

Op 14 mei 1948 - vooravond van het vertrek der Engelse troepen uit Palestina - roepen de Joden de onafhankelijkheid van hun staat ISRAEL uit. Onmiddellijk wordt de nieuwe staat door de legers van zeven Arabische machten aangevallen. Engeland steunt min of meer openlijk de Arabische staten in de hoop op die wijze zijn machtsposities in de gebieden beter te vrijwaren.

De Arabische aanvallen worden afgeslagen. Door bemiddeling van de U.N.O. komt een eerste wapenschorsing tot stand op 11 juni 1948.

Maar reeds op 9 juli daaropvolgend ontbrandt opnieuw de strijd. Op 10 dagen tijd veroveren de Joden een enorm terrein. Wanneer op 18 juli opnieuw een wapenschorsing tot stand komt, bedraagt het Joodse gebied ruim het dubbele van wat in het Palestijnse verdelingsplan van de U.N.O. aan de Joden toegewezen werd.

Op de toen bereikte grenzen is sindsdien de toestand gestabiliseerd gebleven. Altans min of meer gestabiliseerd. Want geen van Israël's buurstaten erkent het bestaan van Israël als staat. De huidige grenzen werden door de U.N.O. enkel als wapenbestandslijn vast-

gesteld. Terugtrekken van de troepen wordt langs beide zijden als een mogelijke verschuiving van de grens door de tegenstander beschouwd. In die voorwaarden zijn de gewapende incidenten een bestendig element van spanning in het Midden-Oosten geworden.

De wapenbestandscommissie van de U.N.O. loopt van het ene grensincident naar het andere om er het vuur te blussen en de verantwoordelijkheden vast te leggen. Nu eens worden die aan deze, dan weer aan gene zijde toegeschreven.

NATIONALISME

Het lijkt geen twijfel: agresseviteit is aan beide kanten aanwezig. Nationalistische tendenzen vinden wij actief én aan Joodse, én aan Arabische zijde.

De historische omstandigheden, waaruit het sionisme geboren werd, alsmede de bijzondere voorwaarden, waarin de Israëlische staat tot stand kwam, waren rijke voedingsbodems van een agressief nationalisme.

Het feit dat anderdeels Arabieren van hun geboortegrond verdrongen of verjaagd werden, kon niet anders dan nationalistische gevoelens in de hand werken, die, door de Arabische aristocraten als een afleidingsmaneuver aangewend, gemakkelijk konden opgezweept worden.

VREEMDE INVLOEDEN

Maar achter de tendenzen, uit plaatselijke verhoudingen gegroeid, laten zich ook vreemde ophitsingen gelden.

Het is duidelijk dat in Israël krachten in dienst van het Amerikaans imperialisme werkzaam zijn. Het lijkt geen twijfel dat Engeland gedurende jaren de Arabische machten opgestookt heeft.

BESLUIT

Wat de Arabische staten betreft: zij maken zich in snel tempo vrij van het Westerse imperialisme, en het is te verwachten dat - eenmaal dit proces voltrokken - een belangrijke factor van spanning - ook tegen Israël - wegvallen zal.

Wat Israël betreft zijn er eveneens krachten tot volkomen ontvoogding actief.

De hoop is daarom gewettigd, dat binnen afzienbare tijd de haatgevoelens zullen luwen, dat Joden en Arabieren zich niet langer zullen laten ophitsen tegen elkaar, dat de volkeren de methodes van onderhandelingen zullen doen zegevieren. Kunnen de Arabieren laten gelden dat het uitgangspunt van de Joodse kolonisatie en staatsvorming voor hen onaanvaardbaar was, dan zullen zij anderdeels moeten erkennen dat Israël nu eenmaal een voldongen feit, een historische realiteit is, die niet meer kan ongedaan gemaakt worden. Israël en de Arabische burenen hestaaen nu eenmaal. Zij moeten coëxisteren. Elke onderhandeling, die daarnaar streeft, wordt door ons als een bijdrage tot de vrede begroet.